

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดกรุงเทพมหานคร
EDUCATIONAL ADMINISTRATION STRATEGIES ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF GOOD GOVERNANCE OF SMALL SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLIS

¹นุชรี นุชนิล Nutchree Nutchnil ²ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: fasai2011_@hotmail.com

Article Received: February 22, 2025. Revised: March 28, 2025. Accepted: March 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 346 คน การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน การทดลองใช้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 26 คน การประเมินกลยุทธ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 224 คน มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ คู่มือการทดลองใช้ แบบประเมินกลยุทธ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ด้วยระบบคุณภาพ (หลักนิติธรรม) กลยุทธ์ที่ 2 โรงเรียนคุณธรรม (หลักคุณธรรม) กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ (หลักความโปร่งใส) กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา (หลักการมีส่วนร่วม) กลยุทธ์ที่ 5 ยกระดับความรู้สู่คุณภาพผู้เรียนด้วยความรับผิดชอบ (หลักความรับผิดชอบ) กลยุทธ์ที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานทั้งระบบอย่างคุ้มค่า (หลักความคุ้มค่า) 5) การขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีผลการทดลองใช้กลยุทธ์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการทดลองใช้กลยุทธ์ มีค่า t เท่ากับ 20.908 มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้ ซึ่งค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลการประเมินกลยุทธ์ พบว่ามีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research article aimed to propose the educational administration strategies based on the principles of good governance of small schools under the Bangkok Metropolitan. It was a mixed-method research between quantitative and qualitative research. It used a questionnaire with a sample group of 346 school administrators, teachers, and personnel of small schools, interviewing 5 key informants, focusing on 9 experts, testing with 26 stakeholders, and evaluating the strategies of school administrators with 224 people. The research instruments were questionnaires, interview forms, a trial manual, and a strategy evaluation form. Quantitative data were analyzed using basic statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and qualitative data were analyzed using content analysis.

The research results found that the school administration strategies based on the good governance principles of small schools under the Bangkok Metropolitan Administration consisted of 1) Vision, 2) Mission, 3) Objectives, and 4) Strategies. Strategy 1: Developing and increasing the efficiency of education management with a quality system (principle of justice). Strategy 2: Moral schools (principle of morality). Strategy 3: Developing the potential of teachers and personnel to be of quality according to professional standards (principle of transparency). Strategy 4: Developing educational cooperation networks (principle of participation). Strategy 5: Raising the level of knowledge to the quality of students with responsibility (principle of responsibility). Strategy 6: Increasing the efficiency of the entire system's operations with value (principle of value). 5) Driving the strategy into practice, and 6) Conditions for success. The results of the strategy experiment found that the results of comparing data before and after the strategy experiment had a t-value of 20.908, which was different from before and after the experiment. The mean value after the experiment was higher than the mean value before the experiment with statistical significance at the .05 level. The strategic evaluation results found that the usefulness, feasibility, appropriateness, and correctness were at the highest level.

Keywords: Strategy, Educational Administration, Good Governance

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม การเมือง วัฒนธรรม ล้วนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนก้าวเข้าสู่สังคมที่มีความสลับซับซ้อน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ผลักดันให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งผลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรม และที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย เพราะกลไกในการพัฒนามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือ “การศึกษา” สถานศึกษา คือ องค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา ต้องมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพของการศึกษา เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จกลยุทธ์จะช่วยให้องค์กรมีทิศทางที่

ชัดเจน และมีวิธีการที่จะขับเคลื่อนให้องค์กรเกิดการพัฒนาในเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งทำให้การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย (ปกรณ ปรียากร, 2553)

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้กำหนดนโยบาย ในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 437 โรงเรียน จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนเรียนร่วม จากรายงาน สถิติการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565 ได้จัดขนาดโรงเรียน จำแนกตามจำนวนนักเรียนไว้ดังนี้ 1) โรงเรียน ขนาดเล็ก (นักเรียน 1-400 คน) จำนวน 224 โรงเรียน 1) โรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียน 401 - 800 คน) จำนวน 113 โรงเรียน 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียน 801 คน ขึ้นไป) จำนวน 100 โรงเรียน รวมโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 437 โรงเรียน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2565)

กรุงเทพมหานครได้ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษา ขึ้นพื้นฐานพัฒนาเด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะ ในการดำรงชีวิต โดยกำหนดนโยบายด้านการศึกษา คือ “เสริมสร้างกรุงเทพฯ ให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ที่ แท้จริง ด้วยนโยบายการศึกษาที่ทำได้จริง มีคุณภาพมาตรฐาน พร้อมพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งใน และนอกห้องเรียน” การพัฒนาดังกล่าวต้องใช้ทั้งกำลังคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ เพื่อ รองรับนโยบายการพัฒนาต่างๆ ของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งความแตกต่างของขนาดโรงเรียนมีผลต่อการจัดการ พัฒนาดังกล่าว เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง มีอัตรากำลังคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เพียงพอ ต่อการสนองต่องานในนโยบายต่างๆ ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็ก มีบริบทพื้นที่ของโรงเรียนก็มีจำกัด ส่วนใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณวัด ล้อมรอบด้วยชุมชนแออัด นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการดำเนินงาน เพราะโรงเรียนขนาด เล็กบางโรงเรียนมีอัตราค่าจ้างครูน้อย ไม่เต็มกรอบอัตราค่าจ้าง ครูต้องรับภาระการสอนหลายวิชาและต้อง รับภาระงานด้านอื่นๆ ที่มีปริมาณชิ้นงานที่ต้องทำทั้งหมดเท่ากันกับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่งผล ให้ 1) ข้าราชการครูเบื่อระบบจากภาระงานที่มากจึงขอย้ายหรือขอโอนไปสังกัดหน่วยงานอื่น 2) การบริหาร จัดการไม่ต่อเนื่องจากนโยบายการโยกย้ายผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 3) การพิจารณาผลงานเลื่อนวิทยฐานะ ค่อนข้างยาก ทำให้ครูขาดแรงจูงใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ครูจึงปฏิบัติงานโดยขาดความรับผิดชอบ ขาด ลา มาสาย สุขภาพจิตตกต่ำ ทำให้เสี่ยงต่อการกระทำผิดทางวินัย ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตกต่ำ 3) นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัวไม่มี เวลาช่วยดูแลนักเรียน ในเรื่องการเรียน ขาดการอบรมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่รับมอบหมายจาก โรงเรียนเป็นเหตุให้ ผลการเรียนตกต่ำ 4) ชุมชนที่อยู่อาศัยของนักเรียน มีแหล่งอบายมุขและสิ่งชั่วร้ายในสังคม เมือง เสี่ยงต่อการกระทำผิดความผิด (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2565)

จากปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหาร สถานศึกษาเพราะเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ สำนักผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ระบุไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการเรียนรู้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อการพัฒนาและ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลเป็นการบริหาร ราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่า ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทัน ต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและ ได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการ

ประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอตามหลักการ 6 ประการ (เทศบาลตำบลบึงวิชัย, 2562) แนวคิดหลักธรรมาภิบาลในพระพุทธศาสนา คือหลักธรรมวินัย มีความหมายว่า แนวทาง หรือหลักการที่จะนำไปสู่การปกครองที่เป็นธรรม ติงาม ถูกต้อง ซึ่งผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครองยึดถือเป็นแบบแผนความประพฤติตามหลักธรรมสู่การปกครองที่ติงาม ดังนี้คือ 1) หลักนิติธรรม พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยด้วยความเสมอภาคและยุติธรรมโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ พุทธศาสนิกชนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยอย่างเท่าเทียม 2) หลักคุณธรรม พระพุทธศาสนายกย่องเชิดชูคุณธรรมเหนือสิ่งอื่นใด หลักธรรมเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในพระพุทธศาสนา มีอยู่เป็นจำนวนมากเช่น หลักทศพิธราชธรรม หรือคุณธรรมสำหรับนักปกครอง เป็นต้น 3) หลักความโปร่งใส พระพุทธศาสนาสอนให้ยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้เกิดความโปร่งใสทางกาย วาจา และจิตใจ ตามหลักกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต 4) หลักการมีส่วนร่วม พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับหลักการมีส่วนร่วมอย่างมาก เช่น หลักอภิปรายธรรม คือหลักธรรม ที่ไม่มีความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว 5) หลักความรับผิดชอบ พระพุทธศาสนาสอนว่า ทุกคนเกิดมาพร้อมกับหน้าที่และความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ญาติพี่น้อง และสังคม และบุคคลทุกคนจะต้องรับผิดชอบต่อภาระของตน และ 6) หลักความคุ้มค่า พระพุทธศาสนาสอนให้รู้จักประหยัดในการใช้สอยทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น หลักคำสอนเรื่องมัตตัญญูตา คือ ความรู้จักประมาณในการบริโภคและใช้สอยสิ่งที่มีอยู่ พระพุทธศาสนาไม่ส่งเสริมให้ใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย (พระนพสิทธิ์ สุทนต์จิตโต (ปิยะศ), 2562) ซึ่งหลักธรรมาภิบาลในพระพุทธศาสนาเป็นหลักการปกครองโดยธรรมหรือธรรมรัฐที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล และสะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธองค์สนับสนุนรูปแบบการปกครองโดยธรรม คำว่า “ธรรม” คือ ความถูกต้องเป็นหลักในการปกครอง เป็นข้อประพฤติปฏิบัติหรือกฎกติกาที่สามารถนำไปเป็นหลักในการบริหารจัดการองค์กรธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและสร้างสันติสุข เพราะหลักพุทธธรรมาภิบาลดังกล่าวมีแนวทางที่เป็นไปเพื่อความเป็นธรรมเพื่อความโปร่งใส เพื่อการมีส่วนร่วม เพื่อความรับผิดชอบต่อความคุ้มค่า และเกื้อหนุนคุณธรรม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพราะเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของครูและคุณภาพผู้เรียน ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และการทำตนให้เป็นທີ່เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานตามแนวคิดเรื่องการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะใช้เป็นกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่สามารถไปประยุกต์ใช้เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์และการพัฒนากลยุทธ์ การบริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล และการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 แจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษา และสภาพที่คาดหวังของการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 114 แห่ง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 346 คน โดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ด้วยแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อหาข้อมูลการบริหารสถานตามหลักธรรมาภิบาลฯ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษาในตอนที่ 1 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 ด้วยแบบศึกษาเอกสาร(Document Study) แบบวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ SWOT โดยใช้การวิเคราะห์ TOWS Metrix

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยแบบสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร ครู บุคลากร โรงเรียนวัดเวฬุราชิม สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 26 คน ด้วยแบบสอบถามการทดลองใช้กลยุทธ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการแจกแบบสอบถามประเมินกลยุทธ์กับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 224 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ด้วยแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์ ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน บริหารแบบมีส่วนร่วม ศูนย์รวมการเรียนรู้ โดยครูมืออาชีพ
พันธกิจ

1. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้ทันสมัย โดยบูรณาการตามหลักธรรมาภิบาล เข้ากับการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วน จัดตั้งกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและเป็นไปตามนโยบายที่กำหนด
3. พัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ประพฤติดี มีความรู้ มีระเบียบ วินัย มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลโลกบนพื้นฐานความเป็นไทย
4. ส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้
5. พัฒนาครู และบุคลากรให้เป็นครูมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษา ที่ตอบสนองต่อการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

เป้าประสงค์

1. ระบบบริหารจัดการศึกษา มีประสิทธิภาพ และทันสมัย ตามมาตรฐานการจัดการศึกษามีการให้บริการทางการศึกษาที่สะดวก และรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นไปตามนโยบายที่กำหนด
2. โรงเรียนมีคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด
3. สถานศึกษามีหลักสูตรที่ตรงตามบริบทของสถานศึกษา ตอบสนองต่อการพัฒนาศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน
4. ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้รับการพัฒนาให้มี ความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตามค่านิยมที่ถูกต้อง มีทักษะจำเป็นในการดำรงชีพ มีระเบียบ วินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี มีทักษะอาชีพ มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข
5. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพและได้รับการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด กรุงเทพมหานคร

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ด้วยระบบคุณภาพ (หลักนิติธรรม)

1. วางแผนดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และ ความถูกต้อง โดยยึดคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด ด้วยความร่วมมือกับทุกภาคส่วน
2. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ ความสามารถ มีระเบียบ วินัย และคุณธรรม
3. วางแผนพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และ มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
4. ชี้แจง แนะนำแนวทางให้ครูและบุคลากร ปฏิบัติตนถูกต้องตาม ระเบียบ ข้อบังคับ ให้มี ความเข้าใจตรงกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
5. กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างมีระเบียบแบบแผนชัดเจน เป็นธรรม เพื่อให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

6. แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบการดำเนินงานต่าง ๆ ตามความถนัด และความสามารถของแต่ละคน ด้วยความยุติธรรม ติดตาม ควบคุม ดูแลให้ถูกต้อง ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้

กลยุทธ์ที่ 2 โรงเรียนคุณธรรม (หลักคุณธรรม)

1. ส่งเสริมให้ครูพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีความรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี มีทักษะการคิด การแก้ปัญหาและนำไปประยุกต์ ใช้ได้อย่างเหมาะสม

3. ผู้บริหารพิจารณาสั่งการมอบหมายงานด้วยความเป็นธรรม

4. จัดสวัสดิการจำเป็นที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลให้ครูได้มีแรงจูงใจในการทำงานอย่างเป็นธรรม

5. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ให้ครูอย่างเพียงพอ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง

6. แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน เป็นธรรม ตามคุณภาพของการปฏิบัติงาน ด้วยระบบคุณธรรม

7. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร มีความรู้ และปฏิบัติอยู่ในจรรยาบรรณ เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัย

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ (หลักความโปร่งใส)

1. กำหนดขอบข่ายในการปฏิบัติงานงบประมาณให้ถูกต้อง และเหมาะสม จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

2. จัดสรรงบประมาณอย่างพอเพียงตามวัตถุประสงค์/โครงการ/กิจกรรม และการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี

3. ผู้บริหารดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ เปิดเผย โปร่งใส มีหลักฐานตรวจสอบได้

4. ส่งเสริมให้ ครู และบุคลากร ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต

5. ติดตาม ประเมินผล และรายงานฐานะทางการเงินอย่างโปร่งใสให้สาธารณชนทราบ

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา (หลักการมีส่วนร่วม)

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือประสานส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และเสริมสร้างความเข้าใจในบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐาน และมีคุณภาพ

2. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน/ภายนอกสถานศึกษา สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. พัฒนาครู ให้มีความรู้เรื่องหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

4. พัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ และบุคลากรมีการพัฒนาความก้าวหน้าให้ตนเอง โดยการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน

5. สร้างบรรยากาศให้เกิดความร่วมมือร่วมใจแก่ครู และบุคลากร

กลยุทธ์ที่ 5 ยกระดับความรู้สู่คุณภาพผู้เรียนด้วยความรับผิดชอบ (หลักความรับผิดชอบ)

1. จัดระบบการบริหารงานวิชาการให้คล่องตัว รวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
 2. จัดอบรมให้ครูพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี การผลิตสื่อ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัย หลากหลาย มาใช้ในการบริหารจัดการ และจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
 4. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการครูอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อสนับสนุนให้ครูมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน
 5. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ ครู บุคลากร และผู้เรียนมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมให้การร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
 6. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
 7. ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนโดยบูรณาการหลักคุณธรรม จริยธรรม กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข
 8. ส่งเสริมให้ครูนำปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมาทำเป็นวิจัยชั้นเรียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 9. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- กลยุทธ์ที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานทั้งระบบอย่างคุ้มค่า (หลักความคุ้มค่า)
1. จัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความคล่องตัวมีประสิทธิภาพ
 2. วางแผนการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ สำนวญความถูกต้องของวัสดุ อุปกรณ์ และทำระบบฐานข้อมูลวัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด
 3. จัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาให้ตามความเหมาะสมกับโครงการ/กิจกรรม เน้นความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด
 4. ระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา ด้วยวิธีที่หลากหลาย
 5. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นำวัสดุที่มีในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
 6. นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารและจัดการเรียนรู้เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา
 7. นิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
- การขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ
1. สร้างการรับรู้ และความเข้าใจให้กับผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียน ถึงความเป็นมา และความเชื่อมโยงของกลยุทธ์ กับนโยบาย และแผนสำคัญอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันด้วยความรับผิดชอบ (หลักความรับผิดชอบ) และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการมีส่วนร่วม ร่วมกิจกรรม ร่วมช่วยเหลือต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ (หลักการมีส่วนร่วม) เพื่อทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ
 2. เน้นย้ำให้ผู้บริหารในระดับเครือข่าย และระดับส่วนกลาง ถึงการให้ความสำคัญในการพิจารณากลยุทธ์ฯ ด้วยความจริงใจ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ (หลักคุณธรรม)

3. จัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย มาตรการและโครงการที่เป็นรูปธรรม สำหรับการดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณด้วยความชัดเจนตามกฎหมาย ระเบียบ วินัย (หลักนิติธรรม) ร่วมกันทั้งหมด และมีความรับผิดชอบเห็นถึงตามถูกต้องเสมอกันเห็นชอบ ตกลงกันได้ด้วยหลักการที่สำคัญให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ฯ (หลักความรับผิดชอบ)

4. ตั้งเป้าหมายร่วมกัน เพิ่มการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร โดยการสร้างเงื่อนไข การวัดผลที่ยึดโยงกับ KPI เช่น เงินโบนัส หรือค่าตอบแทนต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

5. เสริมทักษะรอบด้านให้ครู และบุคลากร เพื่อทำงานได้หลากหลายรูปแบบ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนเข้าใจว่าจากขอบเขตหน้าที่ในปัจจุบัน จะมุ่งไปสู่เป้าหมายในอนาคตขององค์กรได้อย่างไร ขณะที่ผู้บริหารต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าเป้าหมายนั้นสามารถบรรลุผลได้จริง

6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นระบบ ด้วยความโปร่งใส (หลักความโปร่งใส) และมีการแบ่งปันความดีความชอบที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมทั่วกัน (หลักความคุ้มค่า)

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. มีความต่อเนื่องด้านนโยบายทุกระดับ
2. หน่วยงานทุกระดับมีแผนสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ฯ โดยมีการกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัด ผู้รับผิดชอบ และกำหนดเวลาที่เหมาะสม

3. การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมภารกิจ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการสนับสนุนทรัพยากรดังกล่าว

4. การดำเนินการของทุกระดับเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในหน่วยงาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการติดตามประเมินผล โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ของงานและการทำงานแบบมีส่วนร่วม ที่เอื้อต่อการพัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผ่านระบบการติดตาม ประเมินผลที่ทันสมัย โดยการใช้เทคโนโลยี

5. การสร้างและประสานเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน องค์กรอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีผู้รับผิดชอบการสร้างและประสานเครือข่ายความร่วมมือที่ชัดเจน

ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการทดลองใช้กลยุทธ์ฯ มีค่า t เท่ากับ 20.908 มีความแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้ ซึ่งค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่า ค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์ฯ มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ 4) กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ด้วยระบบคุณภาพ (หลักนิติธรรม) กลยุทธ์ที่ 2 โรงเรียนคุณธรรม (หลักคุณธรรม) กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพครู และบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ (หลักความโปร่งใส) กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา (หลักการมีส่วนร่วม) กลยุทธ์ที่ 5 ยกระดับความรู้สู่คุณภาพผู้เรียน ด้วยความรับผิดชอบ (หลักความรับผิดชอบ) กลยุทธ์ที่ 6 การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานทั้งระบบอย่างคุ้มค่า (หลักความคุ้มค่า) 5) การขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่น่าสนใจ โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน การมีเป้าหมายที่ชัดเจนจะช่วยให้โรงเรียนสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถวัดผลความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) การกำหนดกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (1) การที่แต่ละกลยุทธ์เชื่อมโยงกับหลักธรรมาภิบาลแต่ละด้าน แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของโรงเรียนในการนำหลักการเหล่านี้มาใช้ในการบริหารจัดการ (2) กลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อสังคม แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในทุกมิติของการพัฒนาโรงเรียน 3) การขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ การมีแผนการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติที่ชัดเจน จะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ การกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จจะช่วยให้โรงเรียนสามารถติดตามและประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของวรวรรณ เทียมสุวรรณ (2563) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ด้านการจัดการนักเรียน 2) กลยุทธ์ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) กลยุทธ์ด้านผู้บริหาร ผลิผู้บริหารที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถสูง 4) กลยุทธ์ด้านหลักสูตร มีกระบวนการเรียนรู้ที่มี คุณภาพส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5) กลยุทธ์ด้านการจัดการอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่น่าศึกษาเรียนรู้ มีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพลกฤษณ์ ก้าวสิทธิ์ (2563) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาควร ประกอบด้วย 1) สมรรถนะขององค์กร ต้องมีความพร้อมทุกด้านเพื่อรองรับการปฏิบัติงานและ แผนการต่างๆ 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารและบุคลากรต้องมีภาวะผู้นำเพื่อการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการทำงานอย่างมีระบบแบบแผนสนับสนุนการเรียนรู้ รอบด้าน 4) บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ให้ความสำคัญในบริบทขององค์กรเพื่อเป็นพลัง ขับเคลื่อนแผนการดำเนินการต่างๆ 5) การกำกับติดตาม เพื่อที่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป 6) การสนับสนุนของชุมชน ให้ความสำคัญของการประสานงานในชุมชนรวมทั้งส่วนที่ เกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการพัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป และมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพัชรินทร์ ชัยจันทร์ และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย (2562) ที่พบว่า การพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม

พัฒนาศักยภาพสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีทักษะแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 21

ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ประเมินความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องของกลยุทธ์ฯ พบว่า มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดทำกลยุทธ์ฯ เป็นไปตามกระบวนการในการจัดทำกลยุทธ์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis) สำนวจสถานการณ์และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ (Strategy Formulation) สร้างกลยุทธ์ในการบรรลุเป้าหมายตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้แนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละสถานศึกษา มีการดำเนินการและติดตามผล (Implementation and Monitoring) การดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยมีตัวบ่งชี้ กำหนดถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว เพื่อให้มั่นใจว่าแผนที่ได้วางไว้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ฯ จึงเป็นการสร้างระบบการบริหารที่มีความโปร่งใส และยั่งยืน โดยยึดหลัก คุณธรรมและความเป็นธรรมในการทำงานทุกระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้การจัดการสถานศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาล มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร สร้างประโยชน์ต่อนักเรียนและชุมชน สร้างความน่าเชื่อถือในการ บริหารงานภายในโรงเรียน มีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพลชัย ชุมปัญญา (2566) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

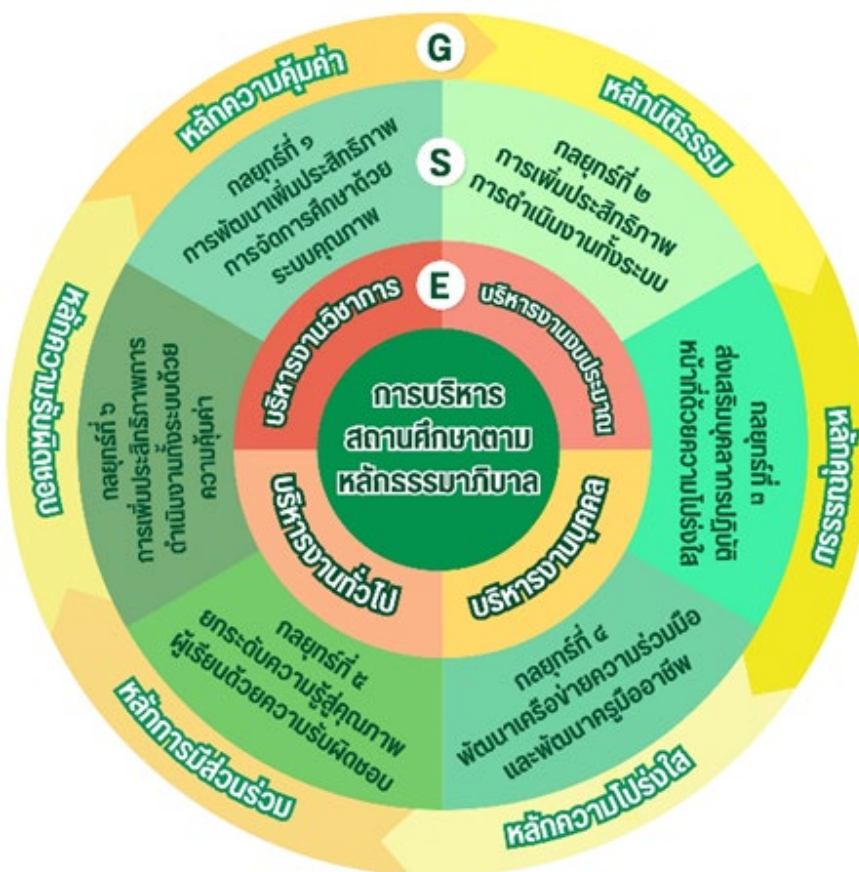
กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย คือ EGS มีอธิบายดังนี้

E : EDUCATION ADMINISTRATION = การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการบริหารจัดการ ของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินกิจกรรม โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้ สถานศึกษามีคุณภาพ และผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข และสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่าง สันติสุข

G : GOOD GOVERNANCE = หลักธรรมาภิบาล เป็นการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ ด้วยหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) ประกอบด้วย หลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความ รับผิดชอบ 5) หลักการมีส่วนร่วม 6) หลักความคุ้มค่า

S : STRATEGIES = กลยุทธ์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ โดยมีหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความ โปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เป็นตัวขับเคลื่อนกลยุทธ์ สถานศึกษา สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้กลยุทธ์ ในการบริหารงานสถานศึกษา ให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับ บริบทของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นคนดี คน

เก่ง และมีความสุข นอกจากนี้ยังช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารงานภายในสถานศึกษาได้อีกด้วย ทั้งนี้การใช้กลยุทธ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยทำให้การดำเนินงานจัดการศึกษาเป็นไปตามระเบียบแบบแผน มีความรับผิดชอบ เป็นธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการพัฒนาบุคลากร และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย “EGS”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้และบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษา และให้ มีการกำกับ ติดตาม และนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำหลักธรรมาภิบาลไปกำหนด นโยบาย วิสัยทัศน์ แผนปฏิบัติงานประจำปี บูรณาการลงสู่แผนงานโครงการของโรงเรียนเพื่อทำให้เกิดการบูรณาการหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารจัดการและการจัดเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ บุคลากรทุกคน ควรส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้ ทำกิจกรรมตามหลักธรรมาภิบาลให้นักเรียน
ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่สนใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดกลาง
และขนาดใหญ่ ในสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดอื่นๆ

2.2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียน
ในสังกัดกรุงเทพมหานครและสังกัดอื่นๆ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยสำหรับการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเสริมสร้างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในทุก
ระดับ

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลตำบลบึงวิชัย. (2562). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.
2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562. แหล่งที่มา
https://buengvichai.go.th/index/load_data/?doc=12876 สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2566.
- ปกรณ ปรียากร. (2553). การวางแผนกลยุทธ์: แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 14.
กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- พระนพสิทธิ์ สุทธิจิตโต (ปิยยศ). (2562). กระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธขององค์การ
บริหารส่วนตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7(4),
1007-1021.
- พลกฤษณ์ ก้าวสิทธิ์. (2563). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 20(3), 109-120.
- พลชัย ชุมปัญญา. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิถีใหม่ตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดสกลนคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พัชรินทร์ ชัยจันทร์ และรัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย. (2562). กลยุทธ์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(8), 3901-3916.
- วรวรรษ เทียมสุวรรณ. (2563). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานคาทอลิกในอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพมหานคร ผู้ประชาชนอาเซียน. วารสารวิชาการวิทยาลัยแสงธรรม, 12(2), 94-116.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2565). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศ.